

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ה' אדר תשפ"ג | דף היומי בבלי: גזיר לד | דף הכולל: גדרים ע.
דף היומי בהלכה: מסימן ק"ח סעיף ט' עד סעיף י"א.
מוסר: שמירת הלשון - 'וראה נא אחי' עד סוף פרק ג'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ש. חשבון הנפש פ"ג "והארבעה ועשרים שתחשוב עם נפשך" פ"ג "והשישה ועשרים חשבוננו"

**כשהגיע ר' אליהו דב לגיל 95 שנים, נענה ואמר לנכדו -
היום נלקח לבית עולמו השריד האחרון מכל 80 הבחורים
שזכו לקבל את אותה ברכה, ואני נשארתי עדיין בחיים עלי
אדמות. ר' אליהו דב נפטר בגיל 98 כשהוא בבריות גופא,
מהלך על רגליו בלא עזרת מקל ואף לא נצרך למשקפיים...**

הרב ברוך רוזנבלום על לפטור את כל העולם מן הדין בזכות מצות כיבוד אב ואם!

מכל שמונים הבחורים שזכו לקבל אותה ברכה, ואני אבדלחט"א
נשארתי עדיין בחיים עלי אדמות. ר' אליה דב האריך עוד ימים
כשלוש שנים כשהוא בבריות גופא, מהלך על רגליו בלא עזרת
מקל ואף לא כהתה עינו ולא נצרך למשקפיים.

נכון שהחפץ חיים הבטיח אריכות ימים ושנים, ונכון שכל מילה
שלו היתה קודש קדשים. אבל אם האבא אומר לך שלא ללכת אז
לא הולכים, "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך"!

לאחר הדברים האלה, הייתי רוצה לעמוד על עוד נקודה אחת:
אומרת הגמרא (מסכת סוכה מה, ב) "אמר ר' ירמיה משום
רשב"י: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום
שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עימי מיום שנברא העולם
ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד
סופו.

ומי היה יותם בן עוזיהו?

אומר רש"י - יותם בן עוזיהו - צדיק היה ועניו יותר משאר
מלכים וזכה בכיבוד אביו, ועליו נאמר 'בן יכבד אב' (מלאכי א),
שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא היה שופט עם הארץ, כדכתיב
(מלכים ב טו) 'ויותם (בנו) שופט' וגו' לא נטל עליו כתר מלכות
בחייו וכל דינין שהיה דן אומרן בשם אביו.

הרי לנו שיותם בן עוזיהו יכול לפטור את כל העולם מן הדין
בזכות מצות כיבוד אב ואם!

מסופר על הרב אליהו דב קלור ז"ל, שבימי בחרותו למד
בישיבתו של הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל בוויילנה. באחד הימים
התפרסמה הידיעה שהנה הגה"ק החפץ חיים זי"ע עומד לבקר
בוויילנה ותהום כל העיר, כשהכל סחו בהתרגשות על הזכייה אשר
נפלה בחלקם לחזור בפניו הטהורות ואף להתברך מפה קדשו,
וכמובן שכל בני הישיבה הכינו עצמם לקראת קבלת פני הצדיק
בתוך שאר עמך בית ישראל.

אביו של הרב קלור שמע אף הוא אודות ביקורו של החפץ
חיים, וחשש לגורלו של בנו שיצא בין ההמונים ואולי ח"ו יינזק
מרב הצפיפות וההמון הנרגש, על כן מיהר לשלוח לו מברק בו
הודיעו שאוסר עליו לצאת לקבל פני החפץ חיים. ואכן בהגיע היום
המיועד נהרו כל שמונים הבחורים לרחוב העיר, ורק הוא נשאר
בגפו בהיכל הישיבה, כשהוא מקיים במסירות נפש מצות כיבוד
אב. כעבור זמן מה חזרו כל הבחורים בהתרגשות עצומה ובששון
ושמחה, כשהם מספרים לו שזכו לקבל ברכת הכהן הגדול מאחי
מרנא החפץ חיים לזכות לאריכות ימים. באותה שעה התכרכמו
פניו והרגיש הפסד בליבו - וכי מילתא זוטרתא היא לקבל ברכה
כגון זו מאת החפץ חיים בעצמו, ומדוע נגרע חלקו. באותה שעה
העלה על גבי הכתב את שמות כל שמונים בני הישיבה.

עברו שנים רבות וארוכות, וכבר בא ר' אליהו דב לגיל 95
שנים, נענה ואמר לנכדו - היום נלקח לבית עולמו השריד האחרון

"אתה רואה", צעק המוסלמי בהתפעלות, "רק היום בבוקר התפללתי על כך, וכבר שמע אלוקים את תפילותיי ודאג לכך שאצא כבר מחר". באסל פנה לארגן את חפציו, ור' יהודה נותר המום על עמדו, כשהוא חושב לעצמו: אם תפילתו של מוסלמי יכולה להתקבל, על אחת כמה וכמה תפילתי שלי!

פי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו בה' אלקינו בכל קראנו אליו

"מתוך כעס ורוגז החלטתי שלא להתפלל את תפילת הערב המוסלמית כמנהגי, אולם אל תדאג. הבוקר כבר שוב התחזקתי והתפללתי את תפילת השחר שלנו... העזתי אפילו להוסיף בתפלה בקשה מיוחדת לאלוקים שישנה את גזר הדין לטובה...". כמה שעות לאחר מכן יצא באסל לעבר משרדי הכלא כדי להסדיר את כניסתו המחודשת לכלא ולברר מהו המועד המחודש לשחרורו הסופי.

כשעתיים לאחר שיצא הוא שב אל החדר בצעדי ריקוד כשכולו נרעש ונרגש: "אתה שומע", אמר לר' יהודה בהתלהבות, "התפלה שלי התקבלה! הודיעו לי עכשיו שבחישוב חוזר שערכו בענייני התברר להם שצדקתי, ואכן נגזר עלי 'ענישה חופפת'. לכן, כבר מחר בבוקר אני אשתחרר מהכלא".

"אתה רואה", צעק המוסלמי בהתפעלות, "רק היום בבוקר התפללתי על כך, וכבר שמע אלוקים את תפילותיי ודאג לכך שאצא כבר מחר".

באסל פנה לארגן את חפציו, ור' יהודה נותר המום על עמדו, כשהוא חושב לעצמו: אם תפילתו של מוסלמי יכולה להתקבל, על אחת כמה וכמה תפילתי שלי!

המסקנה היתה מתבקשת. כמה שעות מאוחר יותר כאשר ירד הערב, נעמד ר' יהודה להתפלל ערבית. דמעות זלגו מעיניו בעת שביקש והתחנן לפני הבורא יתברך: "אם גוי מעיד שתפלותיו אליך נענו", זעק במר לבו, "על אחת כמה תפלותיו של יהודי צריכות להענות. אנא קבל תפילתי ועשה עמי אות לטובה. עשה למען שמך, עשה למען אוהביך - עמך וצאנך".

ר' יהודה סיים את תפילתו הנרגשת ופנה לישון. בלילה ההוא נדדה שנת השופט שטיפל בתיקו של ר' יהודה. השופט התקשה לקבל את החלטתם של חבר המושבעים. לדידו לא היה סביר להטיל עונש כה כבד על העבירה שביצע ר' יהודה. באותו הלילה הוא התחבט בדבר, ובבוקר הוא החליט להתקשר מיוזמתו לעורך הדין שיצג אותו, ואמר לו שברצונו לשבת ולעיין שוב בפסק הדין.

מדובר בזכות מיוחדת שמערכת המשפט האנגלית מקנה לשופטים, לעיין בשנית בפסק דין שהוכרע בידי חבר מושבעים,

סיפור הנס המופלא המובא כאן לפניכם סופר מפי בעל המעשה מפי הרב הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א באחד משיעוריו. בסיפור זה טמון אף מימד מיוחד של קידוש ה', בבחינת "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך".

הסיפור עוסק בר' יהודה, יהודי יקר ואיש חסד מתושבי לונדון, אשר מסיבה כלשהי הסתבך עם רשויות החוק האנגליות, ולאחר מאבק משפטי שנמשך כמה שנים, כמנהג המשפט האנגלי, הוכרע דינו בידי חבר מושבעים להישלח לכלא לתקופת מאסר ממושכת. עסקנים מסורים שנכנסו בעובי הקורה ניסו בתחילה להילחם לביטול גזר הדין, אולם במהירות רבה הבינו שהמאבק נידון לכישלון. מערכת החוק האנגלית מגינה על הכרעות חבר המושבעים ומונעת ככל האפשר את ביטולם. ר' יהודה הפנים בכאב שאת השנים הבאות הוא עתיד להעביר מאחורי סורג ובריח, ובמקום ליפול לחידלון החליט להתחזק באמונה ובביטחון. את הזמן שנותר עד לכניסתו לכלא ניצל לגיבוש סדר יום מדוקדק לימי שהותו בכלא, כדי שאת השהות הממושכת בו יצל להתקדמות בתורה ובעבודת ה'.

ביום שני לפרשת ויצא, ד' בכסלו, החל ר' יהודה לרצות את עונשו. הוא שוכן בתא עם אסיר מוסלמי בשם באסל אשר סיפר לו בפנים קורנות כי הוא עומד בימים הקרובים להשתחרר לאחר ריצוי תקופת מאסר בת ארבעה חודשים. בימים הבאים נראה היה כי הגוי מאושר למדי לקראת שחרורו, אלא שביום רביעי בבוקר הבחין ר' יהודה שסבר פניו של באסל השתנה באחת. הוא נראה היה עצוב ומדוכא לחלוטין.

ר' יהודה התעניין בעדינות לפשר הדבר, ובאסל סיפר לו בפנים נפולות, כי אף שהוא נשפט למאסר בגין שתי עבירות נפרדות שענשה של כל אחת מהן הוא ארבעה חודשי מאסר, בתחילה הוא הבין כי יוכל לרצות את שני העונשים במקביל, באופן המכונה 'ענישה חופפת'. אולם, אתמול כאשר ניגש ללשכתו של מנהל הכלא כדי להסדיר את הליך שחרורו הופתע לשמוע כי טעה והענישה היא 'מצטברת', כלומר - הוא יצטרך לשבת בכלא עוד ארבעה חודשים נוספים.

"אתמול בלילה הייתי עצוב ומדוכא", אמר באסל לר' יהודה,

לשמע הדברים יצא באסל מכליו מרוב התפעלות. הוא החל זועק בקול גדול לכל מי שרק הסכים לשמוע: "הנה, אתם רואים, יש אלוקים. יש בורא אחד לעולם והוא שומע לתפילות של אלו שמתפללים אליו!".

כמה שעות לאחר מכן התייצב מיודענו בפני השופט המדובר: "עיינתי שוב בתיק", אמר השופט, "והגעתי להחלטה כי עקב העומס בבתי הכלא, ובהתחשב בעבירה שבצעת, יש לשחרר אותך באופן מיד".

כמה שעות לפני התקדש השבת יצא ר' יהודה לחופשי. את השבת הוא חגג בביתו, בצותא חדא עם בני משפחתי לאחר תקופת מאסר קצרה ביותר, ובלא שום הסבר טבעי, מלבד כח התפילה והאמונה.

כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו כֹּה אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו (דברים ד' ז').

(מתוך גיליון 'וכל מאמינים')

ומטבע הדברים הם משתמשים בה לעיתים נדירות ביותר, אם בכלל. הפעם זהו היתה אחת מאותן פעמים נדירות...

עורך הדין מיהר להעביר את הידיעה לעסקנים המסורים, והללו נסעו במיוחד לבית הכלא כדי לספר לר' יהודה על המהפך הנדיר שחל בענינו בשעות האחרונות: "מחר ביום שישי בשעות הבוקר המוקדמות יערך הדיון החוזר. ואף שאי אפשר לדעת בוודאות שיתחולל מהפך, יש לך סימנים חיוביים מאוד, ואני יכולים להעריך באופטימיות זהירה שעוד לפני שבת כבר תשחרר מהכלא".

בבוקרו של יום שישי, ערב שבת פרשת ויצא, צעד ר' יהודה לעבר טנדר ה'פוסטה' שבאמצעותו יסע יחד עם כמה אסירים נוספים לעבר בית המשפט. בדרכו פגש את באסל העושה את ההכנות האחרונות לקראת שחרורו. כשראהו באסל תמה: "לאן פניך מועדות?", ור' יהודה השיב בפשיטות: "התפללתי לאלוקים, והוא שמע את תפילותי, אני יוצא מהכלא עוד לפני שבת!".

אדרבה, אמרו ביישוב הישן: אף אנשים מבוגרים, בני תשחורת או כאלה ששיבה נזרקה בשערם - מצווים בשמחה, ואין שמחה אלא בכובע משונה שייחבש על הראש...

שביבי שמחה לרגל חודש אדר - מלוקט מתוך ספר התמונות נשמת ירושלים

כשהוא יוצא במחול סוער ברחובה של עיר יחד עם איש תולדות אהרן שזכה להיות נכדו של רבי יוס'ה שיינברגר זצ"ל - ועל ראשי שניהם כובעי שטריימל שונים מן הרגיל - זה מחמת צבעו הלבן וזה מחמת פרוותו הסינטטית והחריגה.

אלה יחלקו מרחב משותף עם ילדי חן המשימים על אפם מסכות המכונות 'מאסקע'ס', חוטמים המכונים 'נעזער' ומשקפיים המכונים 'פּרִילֶן' - הכול למען הרבות השמחה לזכר נס שנעשה לאבותינו בשעה ב שעמד עליהם המן הרשע עד שתלו אותו ואת בניו על העץ.

(מתוך הספר נשמת ירושלים - אריה ארליך ברוך יערי 0525282855)

בירושלים חולקים על ההנחה הרווחת בחללו של עולם ולפיה - תחפושות הן לילדים. אדרבה, אמרו ביישוב הישן: אף אנשים מבוגרים, בני תשחורת או כאלה ששיבה נזרקה בשערם - מצווים בשמחה, ואין שמחה אלא בכובע משונה שייחבש על הראש. וזהו חלק ממזגם של בני היישוב, אשר אינם מתפעלים מאיש, אלא אם כן מדובר בנגיד מארץ הזהב שלחופי האוקיינוס האטלנטי, היכול לסייע בהשאת צאצאים. לפיכך, אם תזדמנו לרחובות מאה שערים ביום מקרא מגילה, תוכלו לראות נשוא פנים המשמש בימים שאינם פורים כמשגיח כשרות מטעם בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים,

מגיל 14 שאלתי כל דבר את ר' חיים. שאלות אישיות, הכרעות כילד בחיידר (להיכן ללכת לשיבה קטנה), שאלות כבן ישיבה קטנה, שאלות כבן ישיבה גדולה, שידוכים, חיי נישואין, ילדים, ועוד...

הרה"ג שמואל ברוך גנוט שליט"א, על עוצמת הכאב הבלתי נתפס, החסרון והחלל האדיר שהותיר אחרי לכתו מרן שר התורה זיע"א - 11 חודשים לפטירתו

ודורשיו, גדוליו ומאירי עיניו, אך ישנם אלפי שאלות ואיבעיות שרק ר' חיים היה משיב עליהם, מתוך ידיעת כל התורה כולה, בה שלט שלטון ללא מיצרים.

"בא רבי עקיבא ומצאו באריסטוטיא שבא מקיסרי ללוד. מיד קרע את בגדיו ותלש בשערו והיה דמו שותת ונופל לארץ והיה צועק ובוכה ואומר: אללי רבי עליך, אללי עליך מרי, שהנחת כל הדור יתום. פתח עליו בשורה ואמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, מעות יש לי ואין לי שולחני לרצותן (אדר"נ).

מנסה להדחיק. מנסה לא לחשוב. מנסה לא לקרוא ולהיזכר. לא עוזר. יתמות.

איך לגשת לשידוך לנסוע לבית הרפואה לפני לידה, להכנס לניתוח, לקבוע האם לעשות כך או כך, מבלי לשמוע את ה"אפשר", ה"ברכה והצלחה", "בקרוב", "רפואה שלמה", "כשר וישר" של ר' חיים. כמה ניתן היה לשמוע עוד "בו"ה" אחד. איך אפשר לעצור חיים שלמים, שהשם "ר' חיים" נישא בו בקביעות יומיומית. וכי נחליף את "נשאל הערב את ר' חיים", בתמונה גדולה, התלויה בקיר הסלון?!

"כשחלה רבי אליעזר נכנסו ארבעה זקנים לבקרו. נענה רבי טרפון ואמר: טוב אתה לישראל מטיפה של גשמים, שטיפה של גשמים בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי יהושע ואמר: טוב אתה לישראל יותר מגלגל חמה, שגלגל חמה בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר: טוב אתה לישראל יותר מאב ואם, שאב ואם בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם הבא" (סנהדרין קא, א).

מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, בספרו "שיחות מוסר", מסביר שרבי טרפון סימל את רבו לטיפת גשם, בהתכוונו לכך שכשם שהגרעין הטמון באדמה יונק את כוחו וצומח מטיפת הגשם, כך נשמת התלמיד הטמונה בגופו, זקוקה להשפעת הרב, כדי לינוק ממנו את לקחי גשמי הדעת שמרעיף אליו, ועל ידי "טיפת הגשם" שמזיל עליו רבו, יצליח לפרוח, לצמוח ולשגשג.

רבי יהושע הדגיש את "טוב אתה לישראל יותר מגלגל חמה", מפני שטבע השמש להצמיח את הזרע הטמון באדמה יחד עם הארת הזרע והקרנת קרני אור החמה עליו, כך הוא הרב, המצמיח ומגדל את תלמידיו בשילוב הארתו אליהם, הארה המצילתם מאבני הנגף העלולים לעמדו בדרכם, בכל שטחי החיים.

נקודה למחשבה הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א אבל יחיד, ועוד יחיד, ועוד יחיד.

הסלולרי מצלצל. קרוב משפחה על הקו, רוצה לדון יחד בשאלה כל שהיא. מעלים צדדים לכאן ולכאן ולא מגיעים לכלל הכרעה. "אשאל את ר' חיים", אני מבטיח לו מיניה וביה. "את מי??", הוא שואל, זועק.

ואני נעצר, באמצע הרחוב ליד מרכז מסחרי שוקק, ודומע. עומד ובוכה, כי בעצם נזכר מיד, כבר אי אפשר לשאול את ר' חיים.

בימים אלו מציינים בגעגוע 11 חודש (וחצי) לסילוקו של רשכבה"ג מרן שר התורה גר"ח זיע"א, הכ"מ. בעוד כשבועיים יציינו כל בית ישראל חלל עמוק של שנה שלמה. לא יאומן כי חלפו 11 חודש. 11 חודשי יתמות אמיתיים, פשוטים, כואבים. חלל עצום ונורא, ואין הבור מתמלא מחולייתו.

מגיל 14 שאלתי כל דבר את ר' חיים. שאלות אישיות, הכרעות כילד בחיידר (להיכן ללכת לשיבה קטנה), שאלות כבן ישיבה קטנה, שאלות כבן ישיבה גדולה, שידוכים, חיי נישואין, ילדים, ילדות, ומשם, ברוך ד', לשאלות על תורתם של בנים, השידוכים, החיים עצמם המלאים בכל כך הרבה דילמות, מבוכות וצורך בהדרכתו של איש הא-לוקים. והנה, בפתע פתאום, השידוך הבא מגיע, ישנה שאלה כבדת משקל, ואין, לא ניתן לשאול את שר התורה.

במשך שנים רבות, עשרות שמים, הרצתי לפחות 2 מכתבי תורה לרבינו זצוק"ל בכל שבוע. כאלף מכתבי שאלות, מחברות צפופות מלאות דפי שאלות שהגשתי בעצמי. ובעשור האחרון באמצעות הנכדים היקרים, התשובות היו מגיעות בו ביום, תוך שעה או שעתיים. אינני זוכר כמעט ערב אחד בלי שאלה, ותשובה. בחודש-חודש וחצי שלפני הפטירה, הרצתי עשרות שאלות לימודיות, בזה אחר זה. כי "גברא לא חזי, מזלא חזי". להספיק עוד ועוד, פן כבר לא נוכל. לקבל עוד משהו, עוד הכרעה, עוד פסק הלכה. ומאז, הכל נדם. נעצר.

ברוך ד', ישנם הרבה גדולי תורה ותלמידי חכמים אך ישנם שאלות מסוימות, מאות שאלות לימודיות ותורתיות, שרק ר' חיים, בסגנונות המיוחד, ב"ראה לי" הכולל את כל התורה כולה, יכול היה להשיב עליהם. אין ספק שלא אלמן ישראל, דור דור

עיגול, עיגול ועוד עיגול. כל עיגול בצורתו וסגנונו שלו 6,000,000 יהודים הי"ד.

אפשר לדבר על השואה בהסתכלות כוללנית של שש מיליון. אך אפשר להביט בכל אחד מנצחי השואה בפני עצמו עוד אדם ועוד אדם, ועוד אחד ועוד אחת. ואז, אז השואה מקבלת משמעות אחרת פרטנית, יחידנית, הרבה יותר כואבת.

כשמדברים ב"גדול", בכללות, על רבינו מרן זיע"א, יכולים ללמוד הרבה תובנות ולקחי חיים. ספרים רבים כבר נכתבו על מרן שר התורה זצוק"ל, חלקם ממש טובים ומועילים, קלעו אל נקודת האמת והצליחו לרגש המונים ולרומם אלפי יהודים. היו שהתמקדו בסיפורי ה"מופתים", שמחזקים באמונה והשגחה, בגדלות הצדיקים וברוממות עוסקי התורה, והיו שהתמקדו בעיקר, בעמל התורה, בשקידה הבלתי נתפסת, ביראת השמים, בבין אדם לחבירו, בעבודת ד' הרצופה והתמידית, ואיך אנו יכולים לקרב אותה אלינו, יהודים רגילים שכמותנו.

אך אם נפרוט את ה"אבל יחיד" לפרוטות. את ה"אבל יחיד" שלי, את ה"אבל יחיד" שלך, ושליך, ושליך, ושליך, רק אז נבין את עוצמת הכאב הבלתי נתפס, את החסרון והחלל האדיר, שלא היה כמותו שנות דור, של מעגלים מעגלים רחבים כל כך, של כל שדרות הציבור, בפרט של הבניית תורה. עיגול ועוד עיגול של תמות אין סופית.

מי יתן לנו תמורתו.

(יתד נאמן תשפ"ג)

ורבי עקיבא העלה על נס את מעלתו של הרב, הנחשב א יותר מאב ואם. ההורים הינם האנשים המטפלים בילדיהם ובלעדיהם הריהם אומללים וחסרי אונים. גם הרב הוא כך, משמש כאומן הנושא את היונק, מטפחו ומתמסר אליו, עד שהתלמיד יכול לעמוד על רגליו, בעולם הזה וגם בעולם הבא.

ישנם שזכו שר' חיים, הריני כפרת משכבו, השקה אותם בטללי תחיה, זרע והצמיח. אחרים זכו להארת פנים ולעידוד בלתי פוסק. ישנם שזכו להתמסרות של אב ואם, ורבים שזכו לכולם יחד. הצמחה והשקיייה, גשמי ברכה וטללי תחיה, הארת פנים ולב רגש, הנחייה אישית בתורה, בירא, בחכמה, בעצה, בתושיה, בברכה מאהבה, בישועת "צדיק גוזר" וגם באהבת רב לתלמיד ותלמיד לרב, אהבה וחיבה שאין כמותה.

רבים כותבים, מספרים, כולם רושמים, ואצלי? מעצור. לא מסוגל לסדר דברים על הכתב. לא יכול לקרוא ולסדר קלסרי תשובות שלמים ומבולגנים, מחברות, הקלטות לא מצליח להתיישב ולהחליט שזהו, חייבים להעלות על הכתב הכל, בסדר ושיטתיות. כי מה דרישה היא, מיתומים, להירגע ולסדר, לרשום ולשרבט, לערוך ולעצב רגעים שעות של "במחיצתו", תשובות ופסקים, כשהלב כה שותת דם, ומנגנון ההדחקה עובד ללא הפוגה.

פורסם פעם על מיצג כל שהוא, שהיה במציאות או שנכתב רק כמשל וסיפו, ובו שש מיליון עיגולים שיצר האמן, עיגול ועוד

בעת מלחמת המפרץ, הקדימו בבתי כנסיות רבים את זמן התפילה בליל שבת מחמת האזעקות והטילים שנורו ברובם בלילות. רבי דוד הזרה כי אין לשנות את זמן התפילה הקבוע בהיכל הישיבה. לאחר מכן שח כי בליל שבת בא אליו מרן הרב מפוניבז' זצ"ל בחלומו

על קדושת סדרי הלימוד שנהג מרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל - לרגל יום הארצייט שחל הערב

דפוניבז', שמר רבי דוד מכל משמר על סדרי הישיבה. כך, אפוא, כאשר המוני בית ישראל נתקבצו בגבעת הישיבה בבני ברק ביום ד' ניסן תשמ"א לקיום המצוה הנדירה של 'ברכת החמה', אחר שהשכימו קום עוד קודם זמן התפילה כותיקין, עמד רבי דוד על כך שבישיבה יתקיים המנין הקבוע לתפילת שחרית בשעה שבע בבוקר.

באחת השנים בהן חל ערב פסח בשבת, בו נהוג להתפלל שחרית בשעה מוקדמת בכדי להספיק לאכול סעודת שבת ולהוציא את החמץ מהבית, הציע אחד מרבני הישיבה לרבי דוד שאף בהיכל הישיבה יתפללו תפילת שחרית כותיקין. אמר לו רבי דוד כי 'ותיקין לא, רק אחר כך'. כאשר תמה בפניו מדוע

"סדרי הישיבה יש להם דין של תקנת אנשי כנסת הגדולה", התבטא מרן הגר"ד זצ"ל. וכאשר דרש כן נהג בעצמו, כאשר סדרי הישיבה היו אצלו קודש ונר לרגליו כל ימי חייו.

מנעוריו ממש דבק רבי דוד בעוז בשמירת סדרי הישיבה בכל עוז ולא חיסר מהם מאומה, וכפי ששח בערוב ימיו: "שש שנים למדתי בישיבת מיר, לא החסרתי אף לא תפילה אחת, אף לא 'סדר' אחד, אף לא שיעור אחד ואף לא 'סדר מוסר' אחד, ללא יוצא מן הכלל"... ביום שמחת אירוסיו, כאשר נאלץ לצאת מהישיבה, קרא אודותיו רבו הגדול מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל את דברי הפסוק: "ויפקד מקום דוד"...

בעשרות השנים בהם עמד בראשות הישיבה הקדושה

שינו לעצמם מעט מהסדרים וחדרם היה נקרא 'חדר המתוקן', אולם לא ארכו הימים ומה'חדר המתוקן' נעשה 'חדר המסוכן'... אך לא רק בסדרי הישיבה לכלל בני הישיבה דאג רבי דוד, אלא אף לסדריו שלו, כשהוא משמש כסמל ודוגמא לכל התלמידים. אחד מראשי הישיבות שח כי היה נוכח בשמחת נישואי נכדו הראשון של רבי דוד, וכל משתתפי השמחה המתינו לבואו של הסבא לחופה עד לאחר סיום סדר מוסר ותפילת ערבית בישיבה. בחתונת נכד אחר שהתקיימה בירושלים, השתתף רבי דוד בחופה, שב לבני ברק לישיבה ללימוד סדר מוסר ותפילת ערבית ולאחר מכן חזר לחתונה בירושלים...

בהזדמנות אחרת כאשר חזר מנסיעה לירושלים, היה כאוב עד מאד מכך שאיחר לסדר מוסר דקות ספורות, באמרו לאחד ממקורביו: 'אמרו לי שלנסוע במכונית פרטית מירושלים לבני ברק אורך שלושת רבעי שעה, והוספתי לכך בחשבוני עוד רבע שעה עבור הפקקים ועיכובים אם יהיו וכן עוד מספר דקות להכנה, ואיך טעיתי ובכל זאת איחרתי בכמה דקות לסדר מוסר?!'...

במשך עשרות בשנים, מידי לילה בלילה, היה רבי דוד משכים קום, ובשעת ליל מאוחרת כבר היה עולה להיכל הישיבה והוגה בתורה עד זמן התפילה, עם זאת חנך רבי דוד את תלמידיו כי לימוד הלילה הינו כתוספת מעבר לסדרי הישיבה הקיימים, ולא בהמעטה מהם, ח"ו. מעשה באחד מתלמידיו שנעדר מתפילת שחרית בהיכל הישיבה ולשאלת רבי דוד מדוע אינו מתפלל בן כתלי בית המדרש, השיב כי לומד בלילה עד שעה מאוחרת מאד ועל כן אינו מצליח להתעורר משנתו לזמן התפילה, השיב רבי דוד: 'ודאי שאם אתה לומד בלילה זהו תוספת נכבדה ושכרך רב, אולם צריך לדעת כי אין תוספת בלא העיקר. העיקר הוא שמירת סדרי הישיבה כולם - לימוד, תפילה ומוסר, ורק לאחר קיומם אפשר להוסיף שעות לימוד בלילות'.

(מתוך מוסף 'לקראת שבת', תרומה תשע"ט)

לא להתפלל כותיקין ומה רע בכך, השיבו רבי דוד: 'חלילה, אין בכך שום ענין רע ואדרבה ענין גדול הוא, אך הרי אתה יודע כי מסורת הישיבות היא כבר שנים רבות וראשי הישיבות לא הנהיגו להתפלל וטעמם עמם, הרי אנו לא ניתן יד לשנות ולהתפלל כותיקין. הגע בעצמך לאחר חמישים שנה יבוא ראש ישיבה וירצה להנהיג להתפלל כותיקין. כשיאמרו לו איך אתה משנה סדרי הישיבה ממה שמקובל בעולם הישיבות, ישיב כי זוהר לפני חמישים שנה התפללו בישיבת פוניבז' כותיקין, ואמנם הוא שחך כי היה זה רק בערב פסח שחל בשבת, ולכן עלינו לנהוג בזהירות לשמור משמרת הקודש לבל ישתנה דבר'.

בעת מלחמת המפרץ, הקדימו בבתי כנסיות רבים את זמן התפילה בליל שבת מחמת האזעקות והטילים שנורו ברובם בלילות. רבי דוד הורה כי אין לשנות את זמן התפילה הקבוע בהיכל הישיבה, באמרו כי 'את סדרי הישיבה לא משנים מחמת שום רוחות שבעולם'.

לאחר מכן שח רבי דוד, כי בליל השבת שכך הורה, בא אליו מרן הרב מפוניבז' וצ"ל בחלומו ואמר לו: 'יישר כח! שמור על הישיבה מכל משמר'...

מנהג הישיבה הקדושה דפוניבז' בשמחת תורה הוא שמתפללים תפילת ערבית ללא הקפות, סועדים סעודת יום טוב ולאחר מכן עורכים את ההקפות המתארכות שעות רבות אל תוך הלילה, לכבודה של תורה. בשמחת תורה תשל"ד בעיצומה של המלחמה, נוצר הצורך לערוך הקפות קצרות, ולפיכך היו שביקשו לערוך את ההקפות מיד לאחר התפילה קודם סעודת יום טוב, אולם רבי דוד סירב באמרו כי 'יש לשמור על סדרי הישיבה, ולכן קודם יאכלו סעודת יום טוב ולאחר מכן יתקיימו ההקפות'.

כאשר פנתה אליו משלחת בחורים מבני הישיבה והצעה בפיהם לשינוי כלשהו בסדרי הישיבה, השיב רבי דוד: 'סדרי הישיבה הם זמן קדוש ואסור לשנותם, ואף לא לניסיון', כשהוא מוסיף ושח להם כי בעת לימודו בישיבת מיר, היה ענין שבחורים

"תראה הרב, אני לא חושב שיש לי איזו בעיה. אני בסך הכל קם לפני זמן קריאת שמע, אפילו אם אני חוזר לישון, אני לומד כמה שאני מסוגל, מברך מתפלל ומקיים את כל המחויבויות שלי כיהודי טוב. זה שהישיבה דורשת מצוינות ויותר ממה שצריך כבסיס... למה זה אמור לחייב אותי?"

לא ידעתי אם לצחוק או לבכות...

למישהו אחר...

כזה הוא הרגע בו אמור הייתי לקרוא ליענקי, בחור יקר בעל כישרונות ונפש הומיה, שמשום מה בתקופה האחרונה לא ממלא את חובותיו הבסיסיות בישיבה. הוא אינו מופיע בסדרים ובתפילות ולא נכנס לשיעורים. הצוות הרוחני ניסה את כוחו

גם בעבודה הכי טובה ישנם את הרגעים הפחות נעימים. גם כאשר העסק עם נשמות דור העתיד וכל יום מלא בסיפוק ובתחושת השליחות ובניסיון להפיק את המירב והמיטב מכל רגע בו יש את הזכות להעלות ולרומם את ממשיכי שושלת הזהב, יש שם את הדקות הקטנות האלה שכל אחד היה מעדיף להעביר

אלא מדייקת הגמרא את הפסוק "שמן זית זך כתית למאור" - דווקא למאור אבל למנחות מספיק שמן זך רגיל ולא כתית דווקא. בטעם הדבר אומרת הגמרא שם בהמשך שלמנחות לא צריך כזה שמן שהוא זך כתית כיון שהתורה חסה על ממונם של ישראל. השאלה כאן פשוטה, אולי תצליח לתרץ לי אותה, איזו מין סיבה זו? מה ההבדל? אם למנחות התורה חסה על ממונם של ישראל ולכן היא לא מצריכה להביא שמן יקר כל כך, למה למנורה כן? במנורה פתאום אין בעיה שזה עולה יקר? חיכיתי חצי דקה בדממה מחכה לתשובה שלו. יענקי הרים את עיניו פתאום, "הרי אתה לא מתכוון באמת שאני אענה לך, יש לך תירוץ מוכן... אני שומע"...

אתה גאון, אמרתי לו בחיך, הנה אענה לך את התירוץ, רק תבטיח לי שתחשוב עליו לעומק ותנסה ליישם אותו, ואז לא אציק לך יותר...

התורה מלמדת אותנו דבר יסודי מאד. באמת יש מקום לחוס על ממונם של ישראל, לא כל דבר צריך להיות הכי טוב שיש. מספיק לעשות את המינימום ההכרחי.

אבל כל זה במה שנוגע למנחות שמסמלות את האכילה - כמו שהגמרא עצמה מביאה.

במנורה - סמל התורה - הרוצה להחכים ידרים... שם זה אחרת. אי אפשר להתפשר על פחות מההכי טוב שיש. שם אנחנו מצווים להביא את הטוב והמשובח ביותר שיכול להיות.

התורה מלמדת אותנו שכלפי גשמיות וכל המסתעף, אכן המידה הזו של הסתפקות במועט וקיום ההכרח היא המידה הראויה. כלפי הרוחניות וקיום התורה, כאן אין מקום לכל זה, ברוחניות אסור בשום אופן להתפשר רק על מה שצריך. במנורה צריך להביא שמן זית זך כתית למאור, לא מספיק לקום לזמן קריאת שמע למשל... צריך להביא שמן זית זך ולהתפלל בצורה ראויה בישיבה, וכן על זה הדרך...

פטרתי את יענקי מהורהר לנפשו, מקווה שהמסר ייקלט, אם לא אצלו אז לפחות אצלי...

בכמה הזדמנויות. הרמ"ם שוחחו, המשגיח נזף, ההורים קיבלו טלפון. אך ללא הועיל. בכל פעם כזו יענקי הראה את פרצופו ליומיים בבית המדרש וחוזר חלילה.

המשגיח ביקש ממני לנסות לפצח את ליבו ואת החידה שסובבת אותו. אולי לי תהיה הזכות להעלות אותו על דרך המלך. אי אפשר לומר שהצלחתי אבל ווארט טוב ובו מוסר השכל לפרשת השבוע בהחלט יצא לי מהשיחה הזו...

פיתחתי איתו שיחה נעימה על דא ועל הא, עברנו לדבר קצת על החיים, משמעותם והמחויבויות שלהם. ניסיתי לתפוס קצה של משפט לעבור ממנו אל הנושא עליו ברצוני לדבר איתו.

כמה דקות לתוך עומק השיחה יצא המרצע מן השק. יענקי פרס בפני את משנתו ואת מחשבותיו.

"תראה הרב, אני לא חושב שיש לי איזה בעיה. אני בסך הכל קם לפני זמן קריאת שמע, אפילו אם אני חוזר לישון, אני לומד כמה שאני מסוגל, מברך מתפלל ומקיים את כל המחויבויות שלי כיהודי טוב. זה שהישיבה דורשת מצוינות ויותר ממה שצריך כבסיס... למה זה אמור לחייב אותי?"

לא ידעתי אם לצחוק או לבכות...

ברגע הראשון חשבתי להתווכח איתו, להוכיח לו שהוא גם לא מקיים את מחויבויותיו ליהדות כמו שצריך באמת, וגם שאם הוא נמצא בישיבה הוא מחויב לה בדיוק כמו כל אדם שנמצא בכל מסגרת שהיא ומחויב לה.

ברגע השני הבנתי שאין לי מה להתווכח, הוא לא פנוי לשמוע בכלל, כל מה שאומר לו הוא כבר יודע וכבר מצא לכך בעבר תירוץ שמספק אותו... בחרתי בדרך אחרת. ביקשתי ממנו רק לתרץ לי גמרא במסכת מנחות.

אתה למדן, אמרתי לו, אז אולי תוכל לתרץ לי קושיה.

הגמרא אומרת שלכאורה מן הדין היה שהשמן למנחות יצטרך גם הוא להיות שמן זית זך מכתיתה ראשונה שהלא מה אם למנורה שהשמן שלה לא מיועד לאכילה - נצטוונו בו שיהיה זך כתית, השמן למנחות שמיועד לאכילה לא כל שכן שיהיה כזה.

**כשהכובע בידי התקשרתי לשוב ולהודות למוצא היקר,
כשאני מציין בפניו שרציתי לפגוש אותו על מנת להכיר
לו טובה. 'אתה אולי נבחן בדרשו?' היה תורו של החסיד
להפתיע אותי. כן. אני נבחן. ענית לי. אני זוכה ללמוד ולהיבחן
בסדר ה'דף היומי בהלכה'. 'אם כן, יש לי בקשה אליך'...**

שיחות עם רכזי מוקדי מבהני 'דרשו' הרב שלום פריד

התועלת בשיחות עם רכזי המוקדים המשקיעים ועושים הכל להצלחת כל נבחן ונבחן. הפעם עברנו לשיחה עם הרב שלום פריד המשמש כרכז בשכונת הר יונה בנוף הגליל.

הרב שלום הרשלר

התגובות הנלהבות מהנבחנים בכלל ומנבחנים במוקדים שבמסגרת זו נערכו שיחות עם האחראים שלהם, הראו שוב על

איך הכל התחיל?

זה התחיל לפני למעלה משלוש שנים. רגשי השמחה וההתכוננות לקראת מעמדי סיום הש"ס שנלמד במסגרת ה'דף היומי' אפפו ועטפו כל מקום. באותם ימים ושבעות נעלים, שוחחנו ביחד קבוצת חברים, ודיברנו על נבחני 'דרשו' הנעלים הזוכים להיבחן בכל חודש על הלימוד, וכן על המובחרים בעם הלא הם חברי מסגרת 'קניין ש"ס' הזוכים להיבחן על כל הש"ס בפעם אחת.

הלכתי הביתה, משחזר הוא את הלילה הגורלי, וידעתי שאכן אנחנו ב'נוף הגליל' - יישוב חרדי חדש, עדיין בתחילת הדרך, אך זה חייב להיות גם אצלנו, ואכן ברוך השם, מיד פניתי לברר על הפרטים והגעתי למשרדי דרשו. וכפי שאומרים, כעת אנחנו כאן. הוא משלים בחיוך מאושר.

מהו בעצם תפקידו של הרכז?

האמת, בחיים לא ראיתי עצמי כמי שישמש בתפקיד חשוב זה, גם בגלל העול ובעיקר מחמת התפקיד הרציני. אך ברוך השם זכיתי לכך. אני משתדל לקרב כל נבחן, כאילו עומד לקראתי גדול הדור הבא. הרי בסוף, זוהי הדרך לזכות לגדול ולדעת את התורה. למעשה, חוזר הוא לשאלתנו. לצד כל הפרטים הטכניים, על האחראי לדאוג למקום ראוי לצד פרסום מודעות בתחילת שבוע המבחן. אני משתדל בכל פעם כאני פוגש נבחן באמצע השבוע להזכיר לו בחיוך שהשבוע יש מבחן. כך, בתחילת מסכת חדשה אני משקיע לייצר אווירה של התחדשות ולפרסם את ההזדמנות להצטרף. לפני ראש השנה השקעתי והכנתי לכל נבחן מתנה סמלית חפיסת שוקולד עם מכתב הערכה לקחת הביתה...

תאר לנו בבקשה את הצלחת המוקד..

הצלחה היא הרבה יותר ממה שחשבתי, מפטיר הוא בסיפוק. קודם כל, מבקש הוא להדגיש, רק אחרי שנפתח המוקד קלטתי עד כמה המוקד חשוב ומביא תועלת לנבחנים הקבועים שמספרם הולך וגדל בכל המסגרות והלימודים בלעה"ר. רק כעת עם התחלת לימוד התלמוד הירושלמי יש כאן כבר למעלה מעשרה נבחנים כן ירבו, דבר שגרם לעוד הרבה להצטרף ללימוד הירושלמי. האם זה היה קורה בלי מוקד המדרבן ללמוד ולהיבחן?! שואל הוא רטורית, והתשובה בהחלט ברורה. ובכלל, מוקד המבחן מהווה למעשה אבן מושכת ליהודים יקרים שמבקשים ומצטרפים לתוכניות הלימוד ומסגרות המבחנים.

לצד זה, למשל, בבין הזמנים האחרון היתה תכנית לבחורים של לימוד מסכת ברכות. כשהגיעו המבחנים, חשבתי לעצמי, נו, שיהיה. הרי אין כאן בינתיים כמעט בחורים, ואם כן מי ייבחן על זה. להפתעתי, בשיא הטבעיות הגיע בחור שמשפחתו הגיעה לנפוש וחיפש לעצמו את המבחן המיוחל, כמובן לצד בחורים רבים נוספים שקידשו את ימי בין הזמנים לעסק התורה ובאו לקצור ברינה את יגיעתם.

פעם נכנס למוקד יהודי יקר וצעיר לצד יהודי מבוגר שנראה היה שטרם זכה לחיות כיהודי חרדי. בהמשך, התברר שהצעיר הוא בנו של היהודי המבוגר. העיניים המאושרות של האב למראה בנו היושב וממלא ברצינות את המבחן, היו ממש קידוש שם שמים!

מה תרצה להעביר לקוראים?

יש הרבה מה לומר, אך נראה שאסתפק בסיפור מרגש שאירע עם אחד מחשובי הנבחנים במוקד, שגרם לי להפנים הרבה יותר את השפעת מסגרת המבחנים על האדם, כשזה כבר נשפע החוצה...

הכל התחיל לפני כחודשיים, פתח ברגש את סיפורו. הוא שלצורך העניין נכנהו בשם 'ר' ישראל (כינוי שם לאברך אמיתי) גר בקרית ספר ולומד באחד מחשובי הכוללים בעיר. יום אחד כשחזר לביתו משמחה משפחתית בעיר אחרת, התאכזב קשות לגלות שהכובע החדש נשכח באחד האוטובוסים.

לא מהר הרמתי ידיים סיפר בלהב. שחזרתי בדיוק את סדר הנסיעות, ואז אחר שהפנמתי וקלטתי באיזה אוטובוס נשכח הכובע, התחלתי במסע ארצי אולי אפילו עולמי, בין סדרני/אחראי/פקחי/מנהלי החברה על מנת לגלות ולשמוע בסוף המסלול המפותל את התשובה הלקונית: מצטערים מאוד. אין לנו מושג איפוא הכובע...

ואז פתאום הגיע הטלפון המיוחל. מעבר לקו הזדהה אברך חסידי מנוף הגליל. ירדתי אחרון מאוטובוס מעפולה ליד ביתי - ממחר הוא לבשר טוב - כשהוצאתי את העגלה מתא המטען הבחנתי בכובע ואז קלטתי; מצוות 'השבת אבדה' הזדמנה לידי. מזל שבפנים מופיע מספר הטלפון שלך. שח הוא בתום.

בירור קצר העלה שהאברך יגיע בעוד כשבועיים לירושלים. בעל האבדה לא הסתיר את שמחתו והביע את רצונו להיפגש ולקבל הכובע ישירות מהמוצא היקר. בסוף, מחמת שינוי השעות הם לא נפגשו, אך המוצא סיכם איתו על מקום הנחת הכובע והאבדה הגיעה לידי בעליה.

למעשה, ביקש בעל הכובע לציין את הנקודה המרגשת בה הוא רצה לשתף. כשהכובע בידי התקשרתי לשוב ולהודות למוצא היקר, כשאני מציין בפניו שרציתי לפגוש אותו על מנת להכיר לו טובה.

"אתה אולי נבחן בדרשו?" היה תורו של החסיד להפתיע אותי. כן. אני נבחן. ענית לי. אני זוכה ללמוד ולהיבחן בסדר ה'דף היומי' בהלכה'.

"אם כן, יש לי בקשה אליך. אם אתה יכול, שכנע שני חברים להצטרף להיבחן גם הם" - הייתה בקשתו הצנועה והיהודית להשיב ולחבר עוד שני יהודים ללימוד וידעת ההלכה. אשריכם ישראל. ישראל והתורה חד הוא.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו לי: a0533185209@gmail.com

מדוע אסתר דחתה את אמירתה למחר, למשתה השני?

יבוא המלך והמן אל המשתה... ומחר אעשה כדבר המלך (ה, ח)

ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך (ו, י)
רבי אלישע גאליקו: אחשוורוש רצה לגמול עם מרדכי, ובחר בכבוד הגדול ביותר שיכול להעניק לו, באמצעות השר הבכיר ביותר בממלכתו.

אלשיך: את אחשוורוש טרדה השאלה מדוע אסתר הזמינה את המן לשני המשתאות. היה חשוב לו שאם יש מישהו שידע שיבוא ויספר. כדי לעודד לספר ללא חשש להינזק, ביקש לפרסם זאת, והחליט שהפרסום הגדול ביותר יהיה במסע שיעשה ע"י המן.

מלבי"ם: בשיחתו עם המן, נוכח המלך לראות שמעמדו הנכבד של המן אינו מגיע לו, אלא למרדכי, ובפרט שראה עד היכן הגיעה גאותו, שרוצה להשתמש בשרביט המלך, ובכעסו הרב אמר שימחר לכבד את מרדכי, שהכבוד מגיע לו, וראוי שיעשה ע"י המן, שלקח את גדולתו בערמה.

מלוא העומר: אחשוורוש רצה להעצים את הכבוד שהוענק למרדכי, וציוה את המן שיעשה זאת למרדכי, ובעצמו יקרא לפניו 'ככה ייעשה...'. המניע לא היה הרצון לבזות את המן, אלא רצון לגמול טוב עם מרדכי.

ילקוט שמעוני (רמז תתרנו): "מה ראתה לומר 'מחר'? אלא שכל זרעה של עמלק למדים ליפול למחר."

אבן עזרא: אסתר לא ראתה כל אות שחידש הקב"ה בעקבות התענית של עם ישראל, לעומת המהפך שהיה במעמדו של מרדכי, ביום השני.

אור חדש: אסתר רצתה לבקש רק בתום שלושת ימי הצום והתפילה, משום שידעה שאין הקב"ה מניח צדיק בצער יותר משלשה ימים, והעריכה שבתום שלושה ימים תהיה סייעתא דשמיא.

חוט של חסד: אסתר כנראה ראתה ברוח הקודש שבתוך "מעת לעת" יתחיל המן ליפול ויקל להפילו, כפי שאמרה לו אשתו 'אם מִזְרַע הַיְהוּדִים... נְפֹל תְּפֹל לְפָנָיו, וּלְכֵן דָּחָתָה לַיּוֹם הַשֵּׁנִי אֶת בְּקִשְׁתָּהּ.

מדוע המלך השפיל את המן ואמר לו לעשות זאת בעצמו?
ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס כְּאִשֶּׁר דְּבַרְתָּ

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

ממה פחד הצדיק רבי חיים לייב מסטוויסק?

נזיר דף ל"ד

עד שיאכל מן הענבים כזית

אִרְאֶה פְּנֵי רַבִּי חַיִּים לַיִב מִסְטוּוִיֶּסֶק אֶל הַסּוֹבְבִים, וְהַפְטִיר: ראו מה שיכולים, חס־וחלילה, להרוויח באכילה... על-כל-פנים, לאחר שהכל היה מוכן, נטל את ידיו, אכל כזית לחם. הגישו לו את המאכל ואכל ממנו כף אחת, כף שנייה ושלישית, ודחה מעליו את המשך האכילה, ונימוקו עמו: זה טעים יתר על המידה, ואני מפחד לאכול עוד...

(ר' אלה)

פעם אחת התאכסן הצדיק רבי חיים לייב מסטוויסק בבית מלון בוורשא. היו באותו זמן באכסניה אורחים שהכירוהו, ורצו שאף הצדיק יאכל דבר־מה. באותם ימים, נפוץ היה מאכל אחד העשוי מעלי-ירק. המאכל היה טעים מאוד, אך די שכיח היה למצוא בו תולעים. ישבו איפוא האנשים ובררו היטב את העלים וביקשוהו שיאכל מה שיבשלו עבורו. ניאות לכך הצדיק. משהביאו לו את מנתו, ברר גם הוא את עלי התבשיל, ומצא עוד תולעת קטנה!...

המשלים תפילת מנחה של ערב פורים בפורים - האם אומר 'על הניסים'?

צריך לשוב ולהתפלל תפילת תשלומין, כיון שניכר שהתפילה הראשונה היתה לתשלומין, והמקדים את תפילת התשלומין לתפילת החובה אינו יוצא ידי חובת התשלומין; ואם התכוון במפורש שהראשונה תהא לחובה והשניה לתשלומין - יצא ידי חובה.

כפי שלמדנו, ניתן להשלים תפילה חסרה בסמוך לתפילה שלאחריה. ואם החסיר תפילה שאין צריך לומר בה 'יעלה ויבוא', או 'על הניסים', ובתפילה שלאחריה צריך לאומרם - יאמרם גם בתפילת התשלומין; ואם לא אמר - יצא ידי חובה. ואם לא אמר 'יעלה ויבוא' בתפילה הראשונה, אלא בתפילה השניה בלבד -

[שו"ע קח, ט, משנ"ב כו-כו; בו"מ דרשו, 55 ר"61]

כיצד ינהג מי שקיבל שבת לפני תפילת מנחה?

פעמיים, אך באופן זה, אם טעה והתפלל מבעוד יום תפילה של חול לשם מנחה, וטרם התפלל ערבית - יתכן שיצא ידי חובה, כיון שעדיין יום הוא. ויש שהסתפק אם ראוי שיעשה 'התרת נדרים' לקבלת השבת, ויתפלל מנחה כרגיל.

המחסיר תפילת מנחה של ערב שבת - יתפלל פעמיים ערבית של שבת. ואם התפלל תפילה של חול לשם תשלומין - יצא ידי חובה; אך אם הקדים את התפילה של חול לתפילת השבת לא יצא ידי חובה, כיון שהקדים את תפילת התשלומין לתפילת החובה של אותה שעה, ובאופן זה אין יוצאים ידי חובה, כנ"ל. וכן אם טעה וקיבל שבת לפני תפילת מנחה - יתפלל ערבית של שבת

[שו"ע קח, ט, ומשנ"ב כה; בו"מ דרשו, 54]

מדוע אין אומרים 'אתה חוננתנו' בתפילת תשלומין במוצאי שבת?

זה קנסוהו שצריך לשוב ולהתפלל ערבית (ראה במקורות) - יצא ידי חובת התשלומין. ואם הבדיל רק בתפילה השניה - לא יצא ידי חובת התשלומין, כיון שניכר שהראשונה היתה לשם תשלומין, ובאופן זה אין יוצאים ידי חובה, כנ"ל; ואם התכוון במפורש שהראשונה תהא לחובה והשניה לתשלומין - יצא ידי חובה.

המחסיר תפילת מנחה של שבת - יתפלל פעמיים ערבית במוצאי שבת, ואם התפלל תפילת מנחה של שבת לשם תשלומין - לא יצא ידי חובה. ולא יאמר 'אתה חוננתנו' בתפילת התשלומין, משום שמבדיל כבר בראשונה, ואין צורך בהבדלה נוספת. ואם לא הבדיל גם בראשונה, ואכל בטרם הבדיל על הכוס - אשר באופן

[שו"ע קח, י, ומשנ"ב כח, כט ו-לא; בו"מ דרשו, 62; וראה שו"ע רצד, א]

* מי שהחסיר תפילה בזדון - רשאי להתפלל בתורת נדבה, וכשעושה כן לאחר התפילה הסמוכה לתפילה החסרה - אינו צריך לחדש בה דבר כדין תפילת נדבה, ויש חולקים.
* מי שלא התפלל מחמת שהיה עסוק וסבר להתפלל מאוחר יותר, ומבלי משים חלף זמן התפילה - הריהו נחשב לשוגג ויכול להשלים את התפילה.
* אפשרות התשלומין של תפילה חסרה היא רק לאחר התפילה שלאחריה, ואם לא השלים את התפילה בזמן התשלומין - ראוי שיתפלל בתורת נדבה, ויחדש בתפילתו דבר, כדין תפילת נדבה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מהו ההבדל בין חול לשבת לענין 'סמיכת גאולה לתפילה'?

הנ"ל שמותר לענות אף בימות החול. אולם, מי שאיחר לתפילה בשבת, והגיע לבית הכנסת כשהציבור כבר עומדים בסוף ברכות קריאת שמע, אינו רשאי להתפלל עמהם ולהשלים את שאר חלקי התפילה לאחר התפילה, משום שאף בשבת עדיף לסמוך גאולה לתפילה מאשר להתפלל עם הציבור.

[שו"ע סו, ז, ומשנ"ב ח-ט וס"ק מד, מט רג; בו"מ דרשו, 38 ו-40; וראה שם, 39; וראה עוד שו"ע קיא, א]

כפי שלמדנו, חובה 'לסמוך גאולה לתפילה'; ויש המקלים להפסיק כדי לענות ל'דבר שבקדושה', כגון 'אמן יהא שמיה רבה' וקדושה, אך אין הלכה כמותם. ושהייה בשתיקה לצורך הקשבה לדבר שבקדושה, מותרת; אבל אסור להתעטף בטלית בין גאולה לתפילה, ויתפלל ללא טלית.

ובשבת, מותר לענות לדבר שבקדושה בין גאולה לתפילה, משום שיש לצרף שתי דעות המקלות בענין: דעת הסוברים שבשבת אין חובה לסמוך גאולה לתפילה (ראה במקורות), והדעה

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il